

Ted' mne zajímá budoucnost!

Martin Vopěnka o svém románu Nová planeta a o poezii

Nechci se brodit minulostí. Nějakou dobu jsem myslel, že ano, že se literárně vrátím k době holocaustu a nástupu komunismu skrze příběh svých židovských předků. Ale asi už ne.

Co se týče současnosti, někdy se mi zdá, že si vystačí sama. Den co den vidíme ve zprávách reality show neuvěřitelných, dramatických, srdceryvných příběhů z celého světa.

Mne teď zajímá budoucnost. Evropy, civilizace, lidského rodu. V dalekém i blízkém horizontu. Budoucnost je otevřená pro intelektuální úvahy, i pro velké literární příběhy.

Dva roky jsem teď s jedním takovým žil. Bavil mne, dojímal, i vzrušoval.

Miloval jsem své hrdiny a bál se o ně, trpěl jsem s nimi.

O čem tedy je Nová planeta? Především o největší zradě, jaká se v životě může přihodit. Totiž když vás zradí ti, kterým nejvíc věříte. Vnitřně jsem do role zrazeného dosadil svého syna – tím to pro mne bylo silnější.

Nová planeta je také o budoucnosti. Představuje, možná až v extrémní poloze, dva paralelní scénáře. Civilizace Nové planety se nenachází někde ve vesmíru; stále ještě obývá planetu Zemi. Je to technologická elita, která kdysi odešla za neprostupný val, aby se skryla před všemi katastrofami a krizemi. Vytvořila soběstačné společenství čítající řádově desítky tisíc lidí, žijící v uzavřeném prostoru, dál bádající a snící o odchodu na novou hostitelskou planetu. Aby se takové společenství mohlo udržet, vytvořilo silnou ideologii nadřazenosti. Podléhá jí v časoprostoru za neprostupnými hranicemi, které Novou planetu obepínají, neexistuje na planetě Zemi nic dalšího. Z pohledu této ideologie už civilizace Nové planety ze Země odešla. Při dokonalé virtualizaci ohraničeného prostoru se tu však ztrácí jistota svobody? Jsou ještě obyvatelé Nové planety svobodní, anebo jsou zajatci gigantické manipulace?

A pak je tu ještě jedna pozemská civilizace, anebo spíš jen to, co z ní po mnoha stech letech zbylo. Sem se dostane zrazený Daniel dílem již zmíněné zrady.

Civilizace za hranicí dávno ztroskotala a ztratila všechny technologické dovednosti. To je snadné, protože dnes už nositelem takových dovedností není jedinec ani skupina jedinců. Při opravdu velkém krachu by nashromážděné vědění neměl kdo obnovit. Svým způsobem se tedy tyto dvě civilizace opravdu nepotkávají ve stejném časoprostoru. Jedna je od současnosti vzdálená osm set let dopředu, druhá osm set let dozadu.

Jen jeden člověk je povolán žít v obou těchto civilizacích. Nešťastný zrazený Daniel. Do dvanácti let žil v té první, svůj pozdější boj o přežití, vyzrání, svou osudovou lásku a nakonec i nechtěnou vyvolenost pak prožívá v té druhé. Jeho osud se podobá osudu biblického Josefa, kterého také kdysi jeho bratři zradili a vydali do jiné civilizace. Biblický příběh jako by se dočkal svého opakování v daleké budoucnosti. A v tom je paprsek naděje.

Bohužel mám už příběh dopsaný. Bohužel proto, že před sebou zatím nevidím rovnocenný další. Nebo jsem možná příliš vyčerpaný – vždyť Nová planeta má přes 700 normostran. V uvolněné mysli, která už není nucena pokračovat v každodenním posouvání příběhu, mám ale nyní prostor pro poezii. Básně jsem dosud psal jen příležitostně – ve vzácných chvílích, kdy ke mně samy přišly. Vždycky to byla veliká radost; pocit obdarování. Teď jsou ty chvíle častější. Umožňují mi dobývat se skrze hranici mezi bytím a nebytím přímo. Jejich základním tématem je zoufalství. Strach z nezadržitelnosti času. Strach z konce; z věčného nic po smrti. Na takovém strachu je však i něco krásného. Jako by právě v něm život dosahoval plnosti.

Martin Vopěnka

(vyšlo v časopisu Host)